

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881. (*Staatsblad* N°. 124)

Zondag 20 December 1891. N°. 730.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden /1.30. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.

Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.

Advertentie: van 1 tot 6 regels 90 Cent; voor elken regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van hieldgeaven en Verslagen van Vereenigingen 10 Ct. per regel.

Wedergeboorte en Bekeering.

ZONDAGSAFDEELING XXXIII.

Nu verblijdt ik mij niet omdat gij bedroefd zijt geweest, maar omdat gij bedroefd zijt geweest tot bekering; want gij zijt bedroefd geweest naar God, zoodat gij in geen ding schade van ons geleden hebt.

VII.

Thans rest ons nog het laatste punt te bespreken, de vraag namelijk, wat in de bekeering *door den wedergeborenen* selven geschiedt. Dit toch staat vast, dat de wedergeborene in de bekeering *niet* lijdelijk kan zijn. Integendeel, *hij* is het die zich bekeert. Want hoezeer de in hem inwonende Heilige Geest hem ook prikkelt en hoe machtig ook de *roeping* tot hem kome, bekeeren moet hij zich zelf; althans in dien zin, dat *hij zelf* om moet keeren op zijnen weg. Paulus legt aan de kerk van Rome de betuiging op de lippen: »De Geest getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn". Dus niet: »De Geest getuigt in onzen geest" dat wij kinderen Gods zijn; maar de Heilige Geest getuigt het, op hetzelfde oogenblik dat óók onze geest het getuigt. Er is dus niet één werker en één doode, zooals in de wedergeboorte; maar er zijn twee werkers: enerzijds de Heilige Geest, en anderzijds de wedergeborene persoon. Elke andere voorstelling leidt tot de zonde van het Pantheïsme of Algodendom, waarbij de mensch niets wordt dan een kanaal of trechter, waardoor de stroom henen vloeit; een besnaarde harp, waarop beertelingen God en Satan spelen; een soort electriche draad waarlangs de geestelijke electriciteit wordt overgeleid; een zenuwweefsel waarlangs zekeregeheimzinnige kracht zich voortplant. Al hetwelk nu eenmaal in onverzoenlijken strijd met het Getuigenis is. Volgens de Heilige Schrift schiep God den mensch als een eigen persoon, met volgestrekte zedelijke verantwoordelijkheid; en, al stierf deze persoon nu door de zonde in den dood weg, door de wedergeboorte wierd deze dood in beginsel te niet gedaan; de dood vond zijn dood in den dood van Christus, gelijk Owen liet zoo kernachtig uitdrukken; en het is als vrucht van het kruis dat in den uitverkorene door de wedergeboorte het leven in kiem hersteld werd. Zoo onzinnig als het dus is, te zeggen dat een onwedergeborene zich *zou kunnen* bekeeren, en dus *moet*, zoo onzinnig is het te beweren, dat wie wel wedergeboren is, niet *zou* tot bekeering komt.

Onze ouders maakten daarom een scherp onderscheid tusschen hetgeen eenzijdig is, en hetgeen God de Heilige Geest op allerlei wijze doet, om zoo inwendig als uitwendig op den wedergeborene te werken, teneinde hem tot bekeering te prikkelen, te lokken en te roepen, ja, zóó te roepen, dat het een trekken wordt; en anderzijds de bekeering zelve, die alleen van den wedergeborenen zelve kan uitgaan. Iets wat ze daarmee vaak plachten aan te dringen, dat de *Heilige Geest zich niet bekeeren kan*, en dat diensvolgens het onderwerp der bekeering nooit anders kan wezen dan de zondaar zelf, aan wien de genade der wedergebortenen deel viel. In den wedergeborenen ligt hier wat men noemt een *tweede voortaan*.

De eerste oorzaak kan uiteraard ook bij de bekeering niet anders dan in God liggen; maar de werking die van deze eerste oorzaak uitgaat, kan niet tot bekeering leiden, indien niet, tengevolge dier werking, ook de tweede oorzaak in den mensch zelf gaat werken, en deze alsnu zelf handelend optreedt.

Vandaar dat in de Hellige Schrift altoos
wer geroepen wordt: „Bekeer u tot Mij,
gij afgekeerden!“ Ja, dat het zelfs heet:
„Bekeer u tot Mij, en Ik zal tot u weder-
keeren.“ Johannes de Dooper treedt even-
zo op met de roepstem, niet: „Laat u be-
keeren“, maar: „Bekeert u.“ En als Jezus zelf
daarna de taak van Johannes den Dooper
overneemt, heet het ook van zijn lippen,
niet: „Ik zal u bekeeren“, noch ook: „Laat
u bekeeren“, maar evenals bij den Dooper:
„Bekeert u, want het Koninkrijk der heme-
len is nabij gekomen“

De kerk zondigt dus, en de dienst des Woords wordt ontrouw, zoo men dère zelfde roepstem niet rusteloos laat uitgaan. Dan toch ontbreekt de *uitwendige* roeping, die zich aan de inwendige roeping paren moet. De conscientie slaapt in. De wil wordt niet geprikkeld. En er komt slapheid en krankheid, waar Gods Woord ten leven bezielen en tot bekeering trekken moest.

Staat het alzoovast, dat de wedergebo-
rene zich bekeeren moet, toch mag men niet
zeggen: »Dan zal ik de roepstem tot beke-
ring alleen doen uitgaan tot hem, van wien
ik weet dat hij vooral de wedergeboorte on-
dervinge." Dit zou nog zijn hebben, zoo men
dit wist, of althans weten kon. Maar dit is on-
mogelijk. Men kan nooit met eenige zekerheid
zeggen: „Die persoon is niet en die persoon
is wel wedergeboren," dan *na* zijn beke-
ring; en dus nooit *eer* hij tot bekeering
kwam. Dit onderscheid valt hier dus vol-
strekt weg. Ge weet, dat, zal het tot be-
keering komen, de wedergeboorte moet zijn
vooralgegaan; maar of dit al dan niet het ge-
val is, weet ge nooit, zelfs niet met benade-
rende zekerheid. Vandaar dat de Heilige
Schrift dan ook nooit eenige beperking maakt,
en u nimmer zegt, dat ge de roepstem tot be-
keering alleen tot hen moogt doen uitgaan,
van wier wedergeboorte ge vooral verzekerd
zijt. Johannes riep zijn: „Bekeert u!" uit voor
een iegelijke dien hij aan de Jooden zag
naderen. En zoo dikwijls ook de apostelen
aan dit teedere punt toekomen, dringen
ze ons nooit, om eerst een onderzoek naar
de voorafgegane wedergeboorte in te stellen,
maar zeggen ze ons, dat we hierbij trevreden
zullen zijn met de *onderstelling* van weder-
geboorte. De kinderen der geloovigen zu-
len u *heilig* zijn, zegt Paulus. Natuurlijk
niet om hiermee uit te spreken, dat alle
kinderen, geboren uit een geloovigen vader
of een geloovige moeder, daarom van den
eerste tot den laatste *zekerlijk* uitverkoren
zijn; maar om ons aan te zeggen, dat de kerke
kinderen der geloovigen als zoodanig be-
schouwen zal; en evenzoo dat ze bij het
heilig Avondmaal een iegelijke die zuiver
in belijdenis en onberispelijk van wandel
is, zal aanzien voor een uitverkorene. *Zekerheid*
daarom heeft alleen God de Heere en kan de
persoon zelf hebben. De kerke daarentegen
kan hier *nooit* verder komen dan een onderstelling. Dit is het perk
haar door God gesteld, en God wil dat ze
hiermede trevreden zal zijn. Ook in de Doopspraken
Wie dit niet is, wordt geestelijk pretentieus.

wil indringen in dingen voor hem te wonderbaar; en poogt de palen te verzetten of los te wrikken, die God gezet heeft.

Waar dan nog bij komt, dat de roepstem tot bekeering bij *de* wedergeboorte wel nimmer tot bekeering kan leiden, maar niettemin toch ook tot hem moet uitgaan, om zijn verantwoordelijkheid en schuld voor God te doen uitkomen. Naar God heilig recht moet *elk* zondaar zich bekeeren. Elk zondaar die zich niet op staanden voet bekeert, schendt Gods recht en hoort zijn majesteit; want *zich* niet bekeeren is volharden, en moedwilliglijk volharden, in zijn ongelooft, zonde en dood. God kan noch mag dus aflaten, om altoos weer het: „Bekeer u!” aan den zondaar toe te roepen, en de dienst des Woords moet die bazuin gedurig laten uitgaan. De redenering, dat dit mag en moet nagelaten, omdat het toch niet helpt en wijl het de schuld verzwaaft, liefdeloos zou zijn, is niets dan een valsche weekhartigheid, die de liefde tot den naaste tot „het eerste en het groote gebod” maakt, en de liefde voor God den Heere achteraan stelt. Regel moet het daarom zijn en blijven, dat de roepstem tot bekeering rusteloos en tot *allen* uitga; maar dat ze in de vergadering der geloovigen een intiemer karakter aanneme, omdat men hier tot gedoopten spreekt, en de heilige Doop het bad is der wedergeboorte, zoodat hier moet geroepen en gesproken als mocht de wedergeboorte reeds worden ondersteld.

Vraagt men voorts, hoe deze daad van bekeering in den wedergeborene toegaat, dan wachtte men zich hierbij voor het opzetten van een uitgewerkt model; maar wachtte zich evenzeer voor de bespotting van al zulke een model; twee kwaden, die beide onder ons voorkomen. Ge vindt toch de eene maal een man of vrouw, die u zeggen, dat bij de bekeering, **alles** echt zal zijn, geheel de weg moet zijn afgeweken, dien ze u als op een geestelijke reiskraft voortrekent; en de andere maal ontmoet ge een broeder of zuster die u diets maken, dat al deze bevindingen en ervaringen en innerlijke gewaarwordingen op pure inbeelding berusten, en dat het er maar op aankomt, of ge een oogenblik hebt gehad, waarin ge er toe kwaamt, om te zeggen: Nu geloof ik.

Van dit laatste nu is dit aan, dat de stokbe-
waarder te Philippi, die alleen het zeggen
kreeg: »Gelooft in den Heere Jesus Christus
en gij zult zalig worden'', hiernaar ge-
volg gaf en geloofde, en zalig werd met
heel zijn huis; maar dat van den anderen
kant achter deze schijbaan zoo eenvoudige
toedracht toch een geheel zielkundig proces
lag, dat, bij den geestelijken microscoop be-
zien, u een geheele ontwikkeling van toe-
standen en geestelijke gewaarwordingen
zou vertoonen, bijna in alles overeen-
komende met het model van bekeering on-
zer mystieken. Als ge maar brood hebt en eet-
zult ge verzadigd worden. Volkomen waar.
Maar vergeet niet, dat achter dit schijbaan
zoo uiterst eenvoudige verschijnsel van een
stuk brood hebben, eten, en er door verzadigd
worden, geheel een werelt van allerlei ver-
kieging ligt. Om dat brood te krijgen, moest
er zijn de akker en de zaadkorrel, en de ont-
kieming en de opschieting van halm en aar, de
sikkel en de dorschvegel. Toen het malen
van de tarwe, het kneden van het deeg, het
aanleggen van den oven, het bakken en toe-

brengen. En toen dan eindelijk het brood voor u lag, was ook dat eten van het brood weer een even saamgesteld verschijnsel, saamhangende met de gesteldheid van uw bloed en uw tanden, en uw speeksel, uw slikorgaan, en het sap van uw maag en heel uw digestie-systeem, om alzoo eerst dit brood in *bloed*, in *uw* bloed om te zetten. Feitelijk lijkt het eten van brood dus een gebeurtenis, die niets om het lijf heeft, uiterst eenvoudig is, en waarbij verder geen uitlegging te pas komt; maar toch weet de kenner, dat soowel achter dat ontstaan van brood, als achter die daad van het eten, een geheele wereld van verschijnselen ligt, die op zichzelf uiterst gewichtig en belangrijk is. Alleen maar de man die zijn brood zal gaan eten, moet hierin niet door u verhinderd worden, tot ge hem eerst geheel dit proces hebt uitgelegd en hij dit haarfijn inziet en begrijpt. En omgekeerd, omdat gij maar toehapt, zult ge den deskundige, die u uitlegt, wat er feitelijk gebeurt, niet een schoolchen prater schelden.

En zoo nu staat de zaak ook in de bekeering. Feitelijk grijpt er *bij elke* bekeering een geheel proces plaats, dat uiterst saamgesteld en ingewikkeld is, en inzonderve hebben de mystieken onder ons, die u zulk een geestelijk model van bekeering voorhouden, volkomen gelijk. Zoo gaat het metterdaad feitelijk toe en al die zijn geschaakte werkingen grijpen er bij plaats. Maar omgekeerd is het ook waar dat er tal van uitnemende kinderen Gods geweest zijn en nog zijn, mannen als Augustinus en Wicelief, als Luther en Calvijn, die dus lang niet tot de minsten behoorden, en die toch nooit het werk der bekeering bij anderen, noch bij hun eigen bekeering, in dien uitgewerkten vorm getekend of beschreven hebben. Dit verschil, deze schijnbare tegenstrijdigheid komt daar vandaan, dat er in de meerdere of mindere *bevestigtheid*, waarmee we iets doorleven of doorloopen, zulk een aanmerkelijke *verschil in graad* bestaat. Niet alle menschen zijn eender van aanleg. De een is een veel denkend mensch, die er steeds op uit is en er zich aan wende, om zichzelf van al wat hij doet of ondergaat rekenschap te geven; terwijl de andere meer voor tijt en stroom pleegt af te rijden, en bijna leeft als een kind. En één de één zal fijner voelorens bezitten voor de waarneming van wat er innerlijk in hem omgaat, en daardoor in staat zijn al zijn gewaarwordingen te ontleden en bij namen te noemen; terwijl de ander het wel ondergaat, en het wel in hem omgaat, maar zonder dat hij het gevoelig onderscheidt. Zoo nu kunnen er twee zijn, beiden waarlijk wedergeboren, en na hun wedergeboorte, op de roeping, tot den levenden God bekeerd, waarvan de een volstaan zal met te zeggen: „Ik weet dat ik dood was en nu leef!"; terwijl de ander u een breed beschrijving zal geven van allerlei gewaarwordingen, die in hem omgingen, van allerlei toestanden die hij doorworstelde, en van allerlei geestelijke momenten die hij doorleefde. En als ge nu vraagt: Wie van die twee had het bij het rechte einde? dan moet geantwoord: *Bij beiden* greep plaats wat alleen de laatste wist uit te spreken, althans voor zooverre zijn uitlegging zuiver was. Alleen maar de eerste hield zich meer aan het *feit* van zijn bekeering, en bezat minder de gave, om dit *feit* in al zijn deelen te ontleden en uit te leggen.

De beperkende bepaling: *voorzover zijn uitlegging zuiver was*, mocht hier intusschen niet uitblijven. Immers niet ons gevoel onderwijst ons; wat ons onderwijst is Gods Woord; en of ons gevoel zuiver en onze gewaarwording onberispelijk is, moet uitgemaakt, door en dat gevoel en die gewaarwording aan Gods Woord te toetsen. En dit nu is lang niet altoos het geval. Niet zelden laten personen, aan wie in groote mate deze gave der geestelijke ontleding gegeven is, zich verleiden, om de soberheid der Schriftuur te verlaten; er allerlei bij te doen, wat er niet bij hoort, en zoo een onware vermenging van Schriftwaarheid met eigen inbeelding of verzinning te leveren. En hier-tegen moet natuurlijk streng gewaakt; want de ervaring leert maar al te schrikkelijk en al te bang, tot wat gruwelen en tot wat zonde ook de mystiek der bekeering kan komen, zoodra ze het door God ons geteekend spoor verlaat.

Toch (mits deze beperking maar niet uit het oog worde verloren) schuilt er in het geestelijk model van bekeering, of wat men wel eens noemt, het verslag van zijn bekeering geven, een onmiskenbare waarheid, die we tegenover de oppervlakkigheid van vele schijnbekeerden en tegenover de luchthartigheid van het Antinomianisme met kracht en ernst hebben te handhaven. Op zichzelf toch is het volkomen waar, dat Israël het type van elk geloovige is, en dat zich feitelijk in de geestelijke levensgeschiedenis van elk kind van God herhaalt wat Israël doorleefde. De zaak der bekeering is wel verre van eenvoudig, veel eerder een uiterst saamgesteld; nog veel meer saamgesteld zelfs dan de meeste mysticken meenen. Er grijpen bij de bekeering een reeks van ervaringen, gewaarwordingen, geestelijke worstelingen plaats, die, wierden ze volkomen juist beschreven, verre boven ons begrip zouden blijken uit te gaan. Feitelijk begrijpt zelfs de geestelijk meest helder levende nog nooit anders, dan een stukke der zake. En juist daarom vergeten we de bekeering met het eenvoudige eten van brood, omdat ook daarbij de gewone broodster schier nimmer vermoet, wat eindeloze uitlegging er eigenlijk noodig zou zijn, om dit eenvoudige broodeten volledig te verklaren en uit te leggen. Het is dus alleszins billijk en maar recht, dat men ook dit wonderbare verschijnsel der bekeering, dat zich uiterlijk zoo eenvoudig voordoet, innerlijk zoeken te verstaan; het is ontegenzeggelijk, dat het de ziel verrijkt, zoo men dit geestelijke proces met eenigszins heldere bewustheid mag doorleven.

Reeds de gemeene tegenstelling van *Wet* en *Evangelie*, en *Zonde* en *Genade* dwingt hiertoe, Reeds daaruit toch blijkt, dat het proces der bekeering in twee groote stukken uiteenvalt, het ééne waarbij de Wet ons doodt, en het andere waarbij het Evangelie ons opwekt en levend maakt; wat dan de Catechismus noemt: het afsterven van den ouden mensch, en het opstaan van den nieuwen mensch. Want wel is reeds in de wedergeboorte de dood overwonnen en het leven ons ingeplant; *maar zonder dat het teisten of merken; en merken gaan we dit eerst in onze bekeering. Vandaar dat bij een heldere bekeering, die in klare bewustheid plaats grijpt, geheel het proces der wedergeboorte in de bekeering we naar boven komt, en nu eerst als door on*

De martelaren.

LXXVIII.

GILLES VERTRICHT

»Wie heeft in deze laatste tijden, als Christus zijn licht des Evangelies onder ons ontokoten heeft, dat aangenomen? Wie heeft daarvoor geleden kruis, vervolging en allerlei tormenten? Is het geweest de pous van Rome met zijn kardinale? Zijn het geweest de bisschoppen en prelatten? Zijn het geweest de koningen en prinszen der wereld? Waren het rijke en machtige lieden? Waren het de wijzen en verstandigen, zoo in rechten en medicijnen, als in kunsten en anderszins? Neen, neen, Wie dan? Een arm, klein, veracht volk, schoenlappers, pelsers, kleermakers enz., van allen oordomd, natie en conditie der menschen.« Zoo sprak Petrus Damman, de vroeg ontslapen leeraar van Arnhem, weinige jaren nadat de reformatie in deze landen gezegevierd had. En het martelaarsboek van die dagen is daar, om ons de waarheid dezer woorden te bevestigen. Wij hebben er thans weer een voor ons van dat verachte volk, Gilles Vertricht. Hij was een eenvoudige, ongeleerde landbouwer, die niet lezen en schrijven kon, door den procureur-generaal Pieter Le Coc gebruikt als schout in zijne heerlijkheid in het gebied van Merries gelegen, van waar ook onze Vertricht geboortig was. Tot 1565 was hij een groot vriend van priesters en monniken geweest, wat wel niet te verwonderen was, daar hij den pastoor van Merries, Marlaet de Vije, te

peet had. Sints het echter den Heere behaagd had het licht des Evangelies te ontsteken in zijne ziele werd het anders met hem. Hij zocht nu de vergaderingen der gereformeerde beïjders op en diende daar waar hij dat kon en toen zij in 1566 in het openbaar mocht optreden en toen zij als kruiskerk zich verschoof voor hare vijanden. Zoo herbergde hij geruimen tijd de predikant Johannes Daniels, zoo betaalde hij een somme gelds tot verkrijging van de vrijheid der consentie (eene bedriegelijke belofte der vijanden). Eindelijk werd hij gevangen genomen en in den kerker gesloten. Toen had hij vele verlokkingen van zijn peet, en zijnen heer Pieter Le Cocq, en anderen te doorstaan. Maar de Heere deed hem triumpheeren, zoodat hij ter dood veroordeeld en den 19den Febr. 1568 onthoofd werd te Baillieu. Gelijk met dezen martelaar stierf een andere geloofsgetuige, Jan Schattele, als hij een landbouwer uit het gebied van Merries. Rijk was hij met aardse goederen beedeeld, maar hij stelde deze sints zijne verandering ten dienste der kerke Gods onder het kruis. Na zijn geloof beleden en gehandhaafd te hebben tegen vele aanvallen van priesters en monniken, ook op het schavot werd hij met het zwaard gedood.

Een maand te voren (den 19en Januari) was een andere landbouwer Karolus Bruyne (de Braine), van Steenwijk geboortig en in Merries woonachtig te Baillieu onthoofd.

JAN LAUTE

Onder de oudste kruiskerken der Nederlandsche gewesten, neemt de kerk van Geat eene belangrijke plaats in. Daar maakte het Evangelie reeds vroeg anellen voortgang, daar ontstak de Heere zelf reeds vroeg zijn kandelaar, om een iegelijk te bestralen, die daar woonde.

en inkwam. Dit heeft wel is waar niet lang geduurd maar toch lang genoeg, om ons een breede rij van martelaren uit de kerk van Gent te leveren. Een der is Jan van Goye, gewest in de jaren 1550 en godsdienstig met de hof, ofschoon hij een tijdwer was in aan gederheid ontbrak. Dit laatste blijkt uit een tweetal werken van zijn hand, het ene getiteld: »Den Boomgaert der wapenen in 1567» en het andere: »Gedenkschriften van Olivier d' La Marche met aantekeningen en verbeteringen van J. L. van Gent 1566».

De kerk des Heeren had hem geroepen tot het ambt
eens diakens en hij vervulde deze taak met vlijt. Hij
spaarde zich niet, hij ontzag geen gevaar, hij werd zijn
arbeid niet moede. Wel is waar baden zijnen vrienden
hem vaak zeggende: »Broeder, zij raakt te zeer bekend
wij vrezen, dat gij in gevaar komen zult, vlucht dus!»
maar hij antwoordde altijd weer: »Lieve broeders, zijn d-
haren van ons hoofd niet alie geteld? Heeft God niet in
zijnen eeuwig raad besloten, wat u geschieden zal? Al-
het Hem behaagd heeft mij te beschikken tot een-
getulge van zijn Evangelie, waar ik dan ook ben, zal d-
Heere mij vinden, en het zal geschieden, en ik zal zijn
hand niet kunnen ontloopen."

Op zekeren dag was hij op de Vrijdagsmarkt, om zijn zaken te doen, toen hij gevangen genomen en naar de algemeenen kerker, het Sauslet genaamd, geleid werd. Daar zat hij bij dieven en roovers. Drie dagen later werd hij door den schout ondervraagd, of hij te Brussel was geweest met zijne gewisverwanten, om vrijheid der con-

Op eenen anderen keer werd Laute gevraagd, met wie der hervormers hij het hield, met Menno Simons, met Calvijn of met Luther, waarop hij ten antwoord gaf: «Ik

ken geen van drieën. Ik houd mij alleen aan de zuiveren leer van het Evangelie en van Jezus Christus, mijnen Heere."

In April 1568 werd onze martelaar overgebracht naar eenen anderen kerker, waar hij zwaar geboeid bleef. Eers mocht niemand hem spreken, maar later werd dit aan zijne vrouw toegestaan. Dagelijks kwam deze haren man troosten en bemoedigen, hem tegelijk spijs en drank brengende.

Aan verledingen ontbrak het dezen ouden martelaar niet. Als hij biechten wilde, zou hem het leven geschenkt worden. Maar noch schoone beloften, noch bedreigingen, noch smarten, noch langdurige gevangenschap waren in staat dat hart, door den Heiligen Geest gestaald en gesterkt, te buigen.

Die standvastigheid deed eindelijk de rechters tot het vonnis des doods over Laute besluiten. Zijne eigene vrouw bracht hem het eerst deze boodschap, straks een ander. En zijn antwoord was: «Welk een betere boodschap zoudt gij mij kunnen brengen, dan dat ik spoedig naar zal tot mijnen hemelschen Vader, naar wien mijn eenig verlangen is!»

Toen de dag zijns stervens gekomen was, nam hij afscheid van zijne medegevangenen. Op het schavot bad hij. Daarna waarschuwde hij de omstanders tegen de leer der Roomsche kerk. Met de bede: o Hemelsche Vader in uwe handen beveel ik mijnen geest¹⁾, stierf hij op den brandstapel. Den 24en Jan. 1569 ging deze vrome getuige der waarheid naar zijnen Heere.

DE GAAY FORTMAN.